

Dotaz:

Máme doma 6ti letého dobrmana. Minulý týden ho srazilo auto a roztříštilo mu zápěstí. Pejška potom operovali u nás na veterinární klinice. Zápěstí je trvale znehyběno ploténkou a šrouby a hřebý. Od té doby má pes obvaz s dlahou a bere antibiotika. Na nohu vůbec nenašlapuje a hrozně nařiká. Myslím že má velké bolesti. Pan doktor mu píchnul injekci a řekl, že psi nejsou tak citlivý na bolest, že ho to přejde. Nemohu přece jen pro něj něco udělat? Pomůže třeba ibuprofen?

Dlouhá léta se nikdo o léčbu bolesti ve veterinární medicíně nezajímal. Vycházelo se s toho, že zvířata bolestí trpí méně než lidé, tudíž nebyla shledávána nutnost k jakékoliv terapii. Tento názor se značně změnil až v posledních pěti letech, kdy se posunula věda i veterinární medicína ohledně terapie bolesti o velký kus do předu. Na pracovištích, kde se provádí komplikovanější chirurgické zákroky nebo kde se řeší onkologické případy, se dnes jako součást terapie, stejně jako u humánní medicíny klade stále větší důraz na léčbu bolesti. Proč se tak dlouho v tomto oboru nic nedělo souvisí s tím, že je zvíře omezeně schopno projevovat bolesti kterými trpí a vyžaduje to velkou zkušenost jak od majitele, tak od ošetřujícího lékaře, správně interpretovat chování zvířete. Než se začneme bavit o terapii bolesti je nutno si uvědomit, jaké bolestivé stavy mohou nastat. Zásadně musíme odlišit akutní bolestivé stavy například po úrazu nebo operaci od stavu chronicky bolestivých, jako je například artritida v koleni. Z humánní medicíny víme, že se kvalitativně výrazně liší bolest viscerální, to znamená vnitřních orgánů jako jsou střeva, od bolesti v kůži nebo s pohybového aparátu (somatická bolest). Kvalitativní rozdíly nacházíme i též orgánu, uveďme například přechodnou bolestivost kosti po nárazu a neobyčejně palčivé, chronické stavy při nádorových onemocněních kostí. Zde je nutno zvolit zcela odlišný postup při řešení problému. Fyziologie bolesti je značně komplikovaná. Jedná se o komplexní neurofyziologické reakce, zprostředkované určitými látkami a nervovými dráhami. Bolest je registrována receptory daného orgánu a vedena specifickými nervovými dráhami přes míchu do určitých center v mozku, kde je jako subjektivní vněm realizována. Různá bolestivost je také v mozku různě zpracovávána. Tyto vněmy pak vyvolávají u zvířete odpovídající reakci a případně značný psychický stres. Nové poznatky s fyziologie bolesti naznačují, že se mohou při chronických a zanedbaných bolestivých stavech vytvořit nebo aktivovat nové nervové dráhy či spoje, které předávají signály bolesti dál i když je samotný důvod jejich vzniku (jako například úraz a chirurgický zákrok u Vašeho psa) dávno zhojen nebo odstraněn. A zde je centrální bod v moderní terapii bolesti malých zvířat. Je to v první řadě prevence bolesti a teprve v druhé řadě její samotná terapie. Abychom zabránili tvorbě těchto nových nervových spojů, které mohou zvířeti velmi dlouhou dobu způsobovat výraznou bolest, je nutné bolesti zabránit, respektive ji maximálně omezit již v jejím počátku- tedy v ideálním případě ještě dříve než vznikne! To je samozřejmě možné hlavně u chirurgických pacientů. Zde aplikujeme analgetika již v úvodu do narkózy. Používáme nejrozličnější metody lokálního znečistlivění jako je například epidurální anestezie, různé blokády jednotlivých nervů, opíchnutí oblasti lokálním anestetikem atd. Tímto postupem nejen zlepšíme kvalitu narkózy ale hlavně omezíme pooperační bolesti. Hned po zákroku pokračujeme v aplikacích léků proti bolesti, většinou různých opiátů. Používáme je případně v kombinacích, při čemž jednotlivé složky působí na jiné neurofyziologické úrovni. Některé látky podáváme v injekční formě, jiné aplikujeme přes delší časové periody v podobě nitrožilních infuzí nebo pomocí speciálních flastrů, které se lepí na kůži a uvolňují účinnou látku průběžně do organismu. Tyto látky podléhají přísným kontrolám, proto mohou být aplikovány většinou jen v rámci hospitalizace pacienta na klinice. Jakmile je akutní palčivá bolestivost samotného zákroku potlačena (zpravidla po 24 až 48h) přecházíme na analgetika (=protibolestivá léčiva), která může podávat doma sám majitel. Zde se jedná o látky které působí podobně jako Vámi zmíněný ibuprofen ale pozor: humánní léčiva tohoto typu zásadně nedoporučujeme při terapii psů a koček. Většina z těchto preparátů má výrazné vedlejší účinky hlavně na zažívací ústrojí, které v extrémním případě mohou vést i k úhynu zvířete. Je také nutné postupovat jinak při léčbě bolesti u psa než u kočky.

Jiná situace nastává u chronicky bolestivých pacientů. Tato dlouhodobá bolest může být sice velmi výrazná (jako tomu je například u některých nádorových onemocnění), často ale je spíše decentní a její stupeň se mění dle okolností. Nejlepším příkladem jsou degenerativní změny v kloubech (=artróza). Zde pacient prožívá bolestivé stavy v určitých situacích v určité intenzitě - stuhlé klouby po odpočinku nebo přetížení pohybového aparátu po delší námaze, závyslost na počasí atd.. Většinou u těchto pacientů podáváme analgetika, která mají zároveň protizánětlivý účinek. Aplikujeme je v etapách, podle stavu zvířete, často se snažíme najít minimální účinnou dávku, abychom omezili nežádoucí účinky léčiva. Existuje dnes ovšem, zvláště při ortopedických problémech, v rámci rehabilitace celá řada metod, které omezují bolestivost a zároveň zlepšují funkci končetiny. Tyto postupy lze časem použít i u Vašeho psa. Jedná se o různé druhy fyzioterapie, která se může skládat

s masáží, pohybových cviků, akvaterapie, t.j. chůze ve vodě nebo plavání, ale i například takzvané elektrostimulace či terapie pomocí speciálního ultrazvuku. Všechny tyto metody mohou výrazně ovlivnit dlouhodobě bolestivé stavy a obnovit funkci ostatních částí pohybového aparátu, jako jsou vazy a svalstvo.

MVDr. Jan Hnízdo
www.animalclinic.cz